

Pázmány Péter Katolikus Egyetem
Bölcsészettudományi Kar
Történettudományi Doktori Iskola
Újkori Eszmetörténeti Műhely

Doktori (PhD) értekezés tézisei

Baucsek Csaba

A füleki ferencesek szervező szerepe Fülek társadalmában, művelődésében és kulturális emlékezetében a XIX. század végétől 1945-ig

Témavezető: Dr. Óze Sándor DSc

Budapest, 2020.

I. A disszertáció célkitűzései

XIII. Leó pápa korszakos jelentőségű, *Rerum novarum* kezdetű enciklikájában (1891) kifejtette az egyház szociális tanítását, és ezzel a XIX-XX. század fordulóján elindította a katolikus egyház megújódását. A pápai körlevél az ipari forradalom következtében Európa-szerte megduzzadt munkásság életét meghatározó szociális kérdésekre adott keresztény válasz, az egyház társadalmi tanításának foglalatja volt, mely célul tűzte ki az egyház és a kultúra összhangba hozását. Két kiemelkedően fontos területet vett célba. Egyik a katolikusok szerepvállalása a világnézeti alapokon létrejövő érdekképviseleti és politikai szervezetekben, másik a vallásos megújulás, a katolicizmus értékeinek megőrzése és vonzóvá tétele volt a szekularizálódott társadalmakban.

A disszertáció egyik célja annak bemutatása, hogy az 1776-ban alapított rozsnyói egyházmegye területén, különös tekintettel Fülekre és térségére, miként nyilvánult meg a katolikus egyház korabeli megújulása, más szóval a katolikus reneszánsz. E különleges történelmi jelentőségű település katolikus lakosságának életében meghatározó szerepet játszottak a füleki ferencesek. Lelkipásztori tevékenységük révén elsősorban a hitéletben, de évszázadok óta fennálló jelenlétük, így a XVI-XVII. századi török háborúk alatt és után, illetve a XVIII. század elején meginduló újjáépítés idején, társadalomszervező hatással volt Füleken kívül a régióra is.

A kultúrpolitika alakításában a XIX. század utolsó harmadában az egyház elveszítette addigi domináns szerepét. Az állami intézmények fokozatosan átvették az egyház helyét. A disszertáció megmutatja, hogy Füleken és környékén a gyakorlatban hogyan valósult meg a kultúrharc megvívása, ennek a folyamatnak milyen jelenségei voltak és hogyan csapódott le füleki viszonylatban, azaz a ferenceseket miként érintette az állam és egyház szétválasztása, vezető szerepének elvesztése.

A ferencesek tevékenysége minden időszakban elválaszthatatlan volt Fülek város történetétől. A ferencesek és a házfönök szerepe Fülek kulturális

életében a XX. század elejétől különösen felértékelődött. A XIX. századtól az Osztrák-Magyar Monarchia széthullásán keresztül egészen 1945-ig, a Historia Domus, a rozsnói egyházmegye levéltárában fellelhető egyházlátogatási jegyzőkönyvek (Canonica Visitatiók), a rendtartomány előljárói és a kolostor közötti levelezések alapján, a mindenkori zárdafőnök Fülek társadalmában és a helyi kulturális életben betöltött pozíciójának értékelését, valamint a házfőnökök a helyi elitezhez fűződő kapcsolatának elemzését végeztem el.

A XX. század elején a város megindult az iparosodás útján. Megvizsgáltam, hogy a füleki zománcgyár alapítása, a munkásréteg megjelenése milyen hatással volt a térség lakosságának vallásosságára és a ferencesek milyen választ adtak a kialakult helyzetre. Bemutatom, hogy a ferencesek hogyan viszonyultak az első világháború eseményeihez, a háború alatt milyen szerepet töltek be a füleki emberek életében.

Trianon után szakadás állt be a felvidéki magyarság és a katolikus egyház életében. Egy új állam, Csehszlovákia részeként, államalkotó magyar nemzetből kisebbségi közösséggé degradálódott. Ez a lefokozás nemcsak lelkiileg rázta meg a magyarságot, hanem a kulturális emlékezetre és emlékekre is romboló hatással volt. A magyar kulturális emlékezet és identitástudat 1920 után megtört kategóriába került. A csehszlovák állam részéről megkezdődött a magyar emlékhelyek megsemmisítése és a magyar szellemiség eltörlése. Az ország területén megtiltották a magyarországi sajtó terjesztését. A csehszlovákiai magyar sajtó és könyvkiadás a kezdeti időkben erős cenzúra alá került. A katolikus egyház a monarchia alatt megkérdőjelezhetetlen helyzetben volt. Az újonnan alakult csehszlovák államban elvesztette előjogait, sőt gyakran került konfliktusba az államilag támogatott csehszlovák egyházi vezetőkkel.

Igyekeztem feltárni, hogy a „felvidéki magyar katolikus egyház” keretén belül, a füleki magyar ferencesek milyen szerepet töltek be az identitástudat, a kulturális élet és a kulturális emlékezet alakításában és megóvásában. 1920-ban Fülek még egy majdnem színtiszta magyar város volt, lakossága az 1921-es adatok szerint 3200 fő körül mozgott. A békediktátum után megváltozott a ferencesek kulturális küldetése és szerepe, tevékenységük még inkább

felértékelődött, ami kihatott a város kulturális életére is. Dolgozatomban elemzem, mi volt a szerzetesek szerepe a magyar szervezetek létrejöttében és a helyi magyarság identitástudatának megőrzésében. Fülek kulturális élete, a füleki magyarság megmaradása elképzelhetetlen lett volna a ferencesek nélkül. Kutatásaim alapján ismertetem, hogy a helyi csehszlovák hivatalok hogyan viszonyultak a magyar ferencesekhez és hogyan próbálták akadályozni tevékenységüket.

Felvidék 1938-as visszacsatolása után milyen új feladatok, kihívások vártak a füleki ferencesekre. Disszertációm segítségével igyekeztem rávilágítani, hogy Magyarországon a két világháború között fénykorát élő katolikus felvirágzás, hogyan érintette a város lakosságát, illetve a vereséggel végződő második világháború után, Csehszlovákiában miként találta meg helyét Fülek társadalma és a rendház. A füleki magyar ferenceseknek milyen új céljai voltak, és hogyan érintette őket a ferences rend 1950-ben történt felszámolása.

II. Módszertani szempontok, és a forrásadottságok

A füleki ferencesek és a település, valamint a régió kapcsolatának vizsgálata legalább háromféle megközelítést tesz lehetővé: 1) egyháztörténeti / rendtörténeti, 2) társadalom- és művelődéstörténeti, valamint 3) helytörténeti jellegű feldolgozást. Az általam az eddigiekben feltárt forrásanyag jellegéből adódóan, dolgozatomban elsősorban a társadalom- és a helytörténeti jellegű megközelítésre törekedtem. A füleki rendház és plébánia történetéről fennmaradt források lehetővé tennék a plébániatörténetírás módszertanát alkalmazó elemzést is. Mivel kutatásaim során elsősorban a ferencesek Fülek társadalmára gyakorolt sokrétű hatására fókuszáltam, ezért a településnek a tárgyalt korszakbeli társadalmát kívántam bemutatni, a ferences rendház tagjainak közösség szervező és lelkipásztori működését állítva középpontba.

A kronológiai rendet alapul véve doktori disszertációmot három nagyobb egységre osztottam. Az első rész a 19. század végétől, a katolikus megújulástól egészen 1918-ig tart. A második nagy egység Trianontól az 1938-as visszatérésig terjedő időszakot öleli fel. Ezek az évek különleges periódust jelentettek. Ekkor alakult meg Csehszlovákia, és a füleki ferencesek is ebben az időben tagozódtak be a szlovák katolikus egyházi szervezetbe, egyben a szlovákiai szalvatoriánus rendtartományba. A harmadik nagyobb egységben az 1938-1945 közti időszakot, a Felvidék Csehszlovákiába történő visszacsatolásáig tárgyalom. Röviden foglalkozom még a rend 1951-es megszűnésével és 1989-es újjáéledésével.

Értekezésemben más kolostorok tevékenységét is megvizsgáltam és összehasonlítottam a fülekivel, vagyis mennyire volt hasonló vagy eltérő egyik háztörténet tartalma a másiktól. Választásom a pozsonyi és az alsósebesi rendházra esett. Pozsony és Alsósebes Fülekkel ellentétben kisebb magyar diaszpórával rendelkezett (1938-ban nem kerültek vissza Magyarországhoz). Foglalkoztam a magyar közösség asszimilálódásának folyamatával, valamint az ott tevékenykedő ferencesek nemzetiségi összetételével. Ugyanakkor összehasonlítottam, hogy Fülekhöz képest Kassán, Alsósebesen és Pozsonyban milyen szerepe volt a ferenceseknek a magyar kulturális tudat alakításában és megőrzésében.

A forrásadottságok

Munkám során a szlovákiai levéltárak Fülekre vonatkozó iratanyagát igyekeztem feltárni. Dolgozatom gerincét a füleki ferences kolostorban található *Historia Domus Filekiensis* 1738–1945 közötti időszakra vonatkozó része, és a rendház levéltárában fellelhető dokumentáció adja. Fontos forrásegyüttest képez a Szlovák Nemzeti Levéltárban őrzött két fond, melyből az egyik a Mariánus Provincia fondja (1253-1918), mely majdnem az összes mariánus kolostor anyagát tartalmazza. Ez a fond számomra nem volt meghatározó, mivel Füleken nem mariánus kolostor volt. Munkám szempontjából fontosabb a második, a szalvatoriánus ferences fond (1918-

1950), amely tartalmazza az alsósebesi, a kassai, a pozsonyi, a nagyszőlősi és az érsekújvári kolostortörténeteket. A szalvatoriánus fondban olvasható a füleki ferencesek levelezése a mindenkori tartományfőnökkel, és a kolostorból küldött pénzügyi beszámolók. Viszonylag kevés a kolostort érintő levelek száma, de mindenképpen érdekes, hogy ezek a levelek elsősorban a ferences kolostorban élők közti belső konfliktusokkal foglalkoznak.

Továbbá átnéztem a Magyar Nemzeti Levéltár, Nógrád Megyei Levéltára Salgótarjáni Levéltárának Fülekre vonatkozó iratanyagát, valamint a budapesti Magyar Ferences Könyvtár és Levéltárban a füleki kolostorral foglalkozó iratokat és a Rozsnyói Püspöki Levéltárban megtaláltam az 1906-1925 között végzett canonica visitatiók dokumentumait, melyek alapján átfogó, hiteles képet kapunk a plébánia akkori helyzetéről. Kutatásom fontos forrásanyaga a füleki ferences levéltárban található két *Historia Domus*, amely egyedi adatokat őriz a város mikro történelmével és a helyi közösséggel kapcsolatban.

A *Historia Domus*ok a plébániai és a rendi irattárak legértékesebb dokumentumai közé tartoznak. Annak ellenére, hogy sokszínűségükkel és adatgazdagságukkal jelentős forrásanyagot nyújtanak, a történészek a megérdemelnél kevesebb figyelmet szentelnek ezeknek a forrásoknak. Ezek a háztörténetek kisebb-nagyobb megszakításokkal nem egy esetben évszázadokon át íródtak. Segítségükkel betekintést nyerhetünk egy adott település életébe, tanúivá válhatunk a közösség, a város fejlődésének, időnkénti hanyatlásának. A *Historia Domus*ok feldolgozásánál figyelembe vettem, hogy szubjektív tapasztalatokon alapulnak és a bejegyzéseket tevő személy véleményét, egyéniségét is tükrözik.

A rendnek a Csehszlovák Köztársaságba történő betagozódása után a háztörténetek forrásértéke felértékelődött. Ezekből a háztörténetekből értesülünk a megszálló csehek és a felvidéki magyarok közti konfliktusokról, drámai eseményekről, a magyar lakosság megfélemlítéséről. A jól működő csehszlovák cenzúrának köszönhetően ezek az események hivatalos feljegyzésként ritkán maradtak fenn. A *Historia Domus*ok tanulmányozása segített megérteni, hogy a globális, vagyis világméretű történelmi traumák hogyan csapódtak le, miként érintették egy-egy közösség életét. A *Historia*

Domusban kronológiai sorrendben nemcsak a plébánia, a templom és a katolikus közösség történetét tüntették fel, hanem az adott település mikrotörténetét is. Igyekeztek minden olyan eseményt feljegyezni, ami nemcsak a katolikus közösség életére volt hatással, hanem az egész településre. A háztörténetek egyedi módon tudósítanak a felvidéki közösségek eseménysorozatáról. A felvidéki magyarság életét ilyen közvetlenséggel megfogalmazó más híradások, források nem jellemzőek erre az időszakra. A háztörténetek anyagának felhasználása esetében kontrollforrásokat alkalmaztam. Mikrorégiókkal és közösségekkel kapcsolatos objektív kontrollforrás csak minimális mértékben állt rendelkezésemre, kevés a helyi szintű forrás és feljegyzés.

III. Tudományos eredmények, továbbfejlesztési lehetőségek

a/ A ferencesek a kolostor alapítását követően a városban és környékén, a lelkipásztorkodás mellett, kezdetektől fogva kivették részüket az oktatásból és az egészségügyi ellátásból is. A ferences kolostor a város életében mindig központi helyet foglalt el. A XIX. század közepétől a XX. század elejéig a kolostornak fontos szerepe volt az átutazók, hivatalnokok, magas rangú katonák és tisztviselők elszállásolásában. Füleken az átutazó vendégek számára a kolostoron kívül nem volt megfelelő szálláshely. A magasrangú vendégek elszállásolása és vendégül látása a füleki ferenceseket sajátos kapcsolatrendszer kialakításához segítette hozzá, ami a későbbiekben sokszor vált a kolostor és a település előnyére.

Füleken mindaddig a kolostor volt a város választási központja, míg 1905-ben fel nem épült a városháza. A választások alatt a választási bizottság és a választásokra érkező környékbeli papság a kolostorban lelt szállásra. A füleki ferences Historia Domus egyedi képet nyújt a monarchiabeli választások menetéről, a szerzetesek szerepéről és állásfoglalásáról. A monarchia ideje alatt a füleki ferencesek a Habsburg-párti Függetlenségi Pártot támogatták és követték a birodalmi egyház irányvonalát. Az elkeresztelési és házassági

rendelet miatt a monarchia és az egyház között konfliktusra került sor, s a ferences rend Füleken nyilvánosan már nem támogatta a Függetlenségi Pártot. Trianon után a magyar nemzeti identitástudatú pártokat preferálták.

b/ Füleken túlnyomó többségben katolikusok éltek és elvétve kötöttek vegyes házasságot, így az elkeresztelési rendelet és a házasságkötésre vonatkozó törvények alig érintették a plébániát. A füleki ferencesek az egyletek és társulatok számának növelésével igyekeztek maradéktalanul eleget tenni XIII. Leó pápa azon törekvésének, hogy minél szélesebb társadalmi réteget bevonjanak az egyház életébe.

c/ A canonica visitatiók segítségével képet kapunk a gyári munkások egyházhoz kötődő viszonyáról. A visitatio írója elsősorban a munkások negatív hatását emeli ki a templomba járó hívekre. Figyelemre méltó, hogy több negatívumot nem ír a munkásokról, vagyis a plébános és az ipari munkásság között a kapcsolat, ha nem is felhőtlen, de legalább békés volt. Nem fordult elő kirívó eset, vagy rossz példa, amit érdemes lett volna lejegyezni. A dokumentumok alapján a füleki munkásság nem volt buzgón vallásos, de eljárt a templomba, főleg a környező falvakból betelepült lakosok akik megtartották vallásos lelkületüket.

Figyelemreméltó, hogy a Füleki járás az 1910-es népszámlálás értékelésében előkelő helyen szerepelt. Az iparban dolgozók 58 százalékaival országos viszonylatban az ötödik helyre került. A Füleki járást a Kispesti 76, a Petrosényi 68, a Gölnicbányai 62 és az Ózdi járás 58 százalékkal előzte meg. A Füleki járás megelőzte a Tatai, a Breznóbányai, a Váci, a Nagymartoni és a Besztercebányai járást. Az összegzés szerint a Füleki járás ezt az előkelő pozíciót a „bányász népségnak“ köszönhette. Ha a kimutatásba beleszámítjuk a gyáriparban és a közlekedés terén dolgozókat is, akkor Füleken 2665 lakosból az ipar 1594-nek biztosított megélhetést, ami a lakosság 60 százalékát jelentette. Az aktív keresők számát figyelembe véve az iparban 632-en dolgoztak, ez az összes 1214 aktív kereső 52 százaléka. Összességében elmondható, hogy a járás többi településével ellentétben Füleken nem

a bányászat nyújtotta a fő munkalehetőséget, hanem a gyári termelés és a vasút. A település 1910-ben már jelentős munkásréteggel rendelkezett, ami a ferenceseknek nem kis fejtörést okozott, hogy miként pasztorizálják a felduzzadt munkáslétszámot.

d/ A füleki elit többsége, mely úgy anyagiakban, mint erkölcsiekben támogatta a ferenceseket, az 1906-os választási névjegyzék alapján lett meghatározva. A kolostort támogatók nevei gyakran fellelhetők a Historia Domusokban. A városban maradt magyar elitréteg 1918 után is támogatta a kolostort, de a földműves elithez képest előtérbe került az iparos elit. Például Hulita Vilmos füleki gyárigazgató mindig bőkezű támogatója volt a ferences rendnek.

e/ Az 1920-as évek elején a felvidéki magyar ferencesek nehéz helyzetbe, többszörös törésvonal és konfliktus gócpontjában álltak. Először a magyar szerzetesek és papok kerültek a csehszlovák hivatalok látókörébe, akiket Csehszlovákia területéről egy kisebb hibáért is bármikor kiutasíthattak. A felvidéki magyar katolikus papság, szerzetesség és az újonnan alakult szlovák egyház és püspökség között a törés nemzeti szinten állt be. Az állami támogatással végbement tisztogatásnak papok és szerzetesek sokasága esett áldozatul, lett kiutasítva. A szlovák katolikus egyház térnyerésére jellemző, hogy ahol 20 százalék alatt volt a magyar lakosság létszáma ott beszüntették a magyar szentmiséket. A helyzet összetettebbé vált, miután a füleki magyar ferencesek betagozódtak az újonnan alakult szalvatoriánus provinciába, egyúttal a szlovák egyházba. Részesei lettek a szlovák egyház és a csehszlovák államegyház konfliktusának és hallgatólagos résztvevőivé váltak a cseh állam és a szlovák egyház autonomista törekvéseinek. Közben engedelmességgel tartoztak a szlovák ferences rendnek és a szlovák katolikus egyháznak is. Ilyen törésvonalak mentén kellett megőrizniük és építeniük a helyi magyar közösségeket. Trianon után a ferencesek lelkipásztori és kulturális küldetése még jobban felértékelődött. Lelki vigaszt nyújtottak nemcsak a háborús áldozatok családtagjainak, hanem a csehek által megszállt felvidéki magyarságnak is, akik nehezen viselték az új helyzetet. A cseh szervek észlelve a szerzetesek aktivitását igyekeztek mindent megtenni, hogy megnehezítsék a ferencesek tevékenységét.

f/ A füleki ferencesek nemcsak Fülek művelődéstörténetében játszottak fontos szerepet, hanem az egyházi események mellett fontos mikrotörténeti adattár a kolostorban általuk vezetett *Historia Domus* is. A háztörténet Fülek történeti emlékezetét is magába foglalja. Fontos adatokat szolgáltat időszakokról, kapcsolatokról, mint például a monarchia széthullása utáni zavaros időkről, a csehek és magyarok problémákkal terhes kapcsolatáról. Foglalkozik a város közigazgatásában végbement elitváltással, egyben részletes leírást ad a Füleken történt jelentősebb eseményekről. A háztörténet nélkül Fülekről ezek a fontos információk nem maradtak volna fenn. Feljegyzések nélkül az emlékezettudat idővel megkopik, s mihelyt kihálnak az adott korszakot megélő emberek, két emberöltő után a történeti emlékezet teljesen elveszik. 1920 után a felvidéki magyarság kollektív emlékezete háttérbe szorult. A csehszlovák politikai elit tudatosan semmisítette meg a tárgyi és a szellemi emlékeket, és egy új kulturális emlékezetet igyekezett ráerőltetni a magyar lakosságra. Vagyis megkezdődött a hatalmon lévők által megalkotott emlékezet létrehozása, akik nemcsak a múltban történeteket értékelték át, hanem azt is előírták, hogy a jövőben az egyén miként kezelje a múltat, mit gondoljon a történelmi személyiségekről és eseményekről. A regnáló csehszlovák állam ezenkívül a felejtést is tudta ösztönözni, pontosabban kikényszeríteni, ha éppen ez volt az érdeke. Ebben a kaotikus helyzetben a füleki ferencesek jelenléte és tevékenysége mentsvárat, támaszt jelentett az itt élő magyar lakosságnak, akikre minden helyzetben számíthattak, s akik rítusokon, megemlékezéseken és kulturális eseményeken keresztül erősítették a magyarság identitástudatát, s ezáltal hozzájárultak a történelmi emlékezet megőrzéséhez. A *Historia Domus*ok adatai nélkül Fülek múltjának egy része eltűnt volna a történelem süllyesztőjében.

g/ A füleki ferences rendház a kassaihoz, a pozsonyihoz és az alsósebesihez képest előnyösebb helyzetben volt. Magyarokkal sűrűn lakott terület ölelte körül, és a Pozsonyban székelő csehszlovák hatóságok látóköréből is jobban kiesett. Az itteni lakosság meg tudta őrizni magyar identitását, aminek ápolásában fontos szerepet játszottak a ferencesek. A csehszlovák hatóságok minden eszközt bevetettek, hogy a ferencesek befolyását

visszaszorítsák. Szerencsére ez nem sikerült, ami annak is köszönhető, hogy Olsovsky Mansvét szlovák rendtartományfőnök mindig szimpatizált a magyarokkal és szemet húnyt a füleki ferencesek „aktív tevékenysége felett.” Olsovsky Mansvét tartományfőnöknek köszönhető, hogy a magyar ferencesek jelentős része megmaradhatott Csehszlovákiában. Olsovsky Mansvét pozsonyi házfőnök 1920-ban a háztörténetbe írt bejegyzései alapján magyar érzelmű embernek mutatkozik, aki sok mindenben igyekezett a pozsonyi magyar lakosság segítségére lenni. Olsovsky a Historia Domusba Csehszlovákiáról és létrejöttéről nem írt ujjongó dicshimnuszokat, inkább együttérzést tanúsított a magyar lakosság iránt. Tette ezt annak ellenére, hogy szlovák származású volt és a monarchia alatt pánszlávista nézetei miatt elítélték.

h/ Az első világháború utáni időszakban felértékelődött a füleki magyar ferencesek szerepe. A hívek lelki gondozása mellett összetartották az anyaországtól elszakított területeken bizonytalanságban élő magyarokat. Központi szerepet töltöttek be a civil szervezetek életében, elősegítették magyar kulturális programok szervezését. A cseh hivataloknak gyakran szemet szúrt a magyarok érdekében végzett tevékenységük, ezért többször megpróbálták a magyar barátokat ellehetetleníteni, vagy kiutasítani az országból. A füleki zárda 1927-es „reformja után” az új lakók a fő hangsúlyt a javításokra és a kolostor belső berendezésének felújítására helyezték. P. Kósa Szalvátor életvitele és az emberekkel szembeni viselkedése sokban eltért az elődökétől. Szerepe a füleki magyar közösség életében nem építő, inkább romboló hatású volt. A dokumentumokban foglaltak alapján megállapítható, hogy a ferencesek tevékenysége nem mindig volt pozitív hatással Fülek társadalmára. Megosztó személyiség esetén, mint P. Kósa Szalvátor inkább ártott, mint használt. Szerepük a közösségi élet alakításában attól is függött, hogy a magyar kisebbség, vagy a csehszlovák állam érdekeit tartották-e szem előtt. P.Kósa Szalvátor az utóbbit részesítette előnyben, aminek hatása meg is látszódott Fülek közösségén.

A füleki ferencesek jelenléte és tevékenysége mindig támaszt jelentett az itt élő magyar lakosságnak, akik rítusokon, megemlékezéseken és kulturális eseményeken keresztül erősítették a magyarság identitástudatát, s ezáltal

hozzájárultak a történelmi emlékezet megőrzéséhez. Disszertációmban igyekeztem rámutatni a ferencesek elvülhetetlen érdemeire, s hogy a város életében meghatározó szerepet játszó szerzetesek végre visszakerüljenek Fülek történelmi emlékezetébe.

IV. Megjelent publikációim e témakörből:

Baucsek Csaba 2010: Ferencesek. In *Nógrád-Novohrad értékei, Tanulmányok a Neogradiensis Eurorégió kulturális, történelmi és természeti értékeiről*, Salgótarján, 55-57.

Baucsek Csaba 2010: Františkáni . In *Hodnoty Nógrád–Novohrad, Štúdie o kultúrnych, historických a prírodných hodnotách Euroregiónu Neogradiensis*, Salgótarján, 55-57.

Baucsek Csaba 2011: Az Igazságos háború tematikája az erkölcssteológiában In Pánczél Hegedűs János (szerk.): *Miles Christi Évkönyv, MMXI*, Budapest, 87-123.

Baucsek Csaba 2018: „*Vae victis*” – „*Jaj a legyőzötteknek*“. In *Katedra*, XXV/3, november, 7-8.

Tudományos konferencián tartott előadások

Baucsek Csaba: A ferencesek Fülek kultúrájában. *800 éves a ferences rend. Tudományos konferencia a rend lelkiességéről, történelmi hivatásáról és kulturális-művészeti szerepéről* - rendezett konferencián elhangzott előadás Piliscsaba, 2009.10.15.

Baucsek Csaba: A füleki ferencesek és Szentkút. *Mátraverebély-Szentkút Nemzeti Kegyhely története a Historia Domus és más levéltári források tükrében* - című egyháztörténelmi konferencián elhangzott előadás Mátraverebély-Szentkút, 2019.10.17.